

Brusel 9. října 2023
(OR. en)

13517/23

SOC 647
ANTIDISCRIM 168
GENDER 187
JAI 1231
FREMP 265
COHOM 195
EDUC 374

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Delegace
Č. předchozího dokumentu:	13167/23
Předmět:	Závěry Rady o opatřeních k zajištění rovného přístupu Romů k adekvátnímu a desegregovanému bydlení a k řešení problematiky segregovaných osad

Delegace naleznou v příloze závěry Rady k výše uvedenému tématu, které schválila Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele na zasedání konaném dne 9. října 2023.

**Opatření k zajištění rovného přístupu Romů¹ k adekvátnímu a desegregovanému bydlení
a k řešení problematiky segregovaných osad²**

závěry Rady

PŘIPOMÍNÁJÍC, ŽE:

1. Podle článku 10 Smlouvy o fungování Evropské unie se Unie při vymezování a provádění svých politik a činností zaměřuje na boj proti jakékoliv diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.
2. Podle čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie se zakazuje jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci.

PŘIPOMÍNÁJÍC:

3. Směrnici Rady 2000/43/ES, která stanoví rámec pro boj s diskriminací na základě rasy nebo etnického původu za účelem zajištění rovného zacházení v EU v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání, sociální ochrany (včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče), sociálních výhod a přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování, včetně bydlení.

¹ Při zohlednění rozmanitosti romské populace se pojem „Romové“ používá jako zastřešující pojem k označení řady různých skupin romského původu, jako jsou Romové, Sintové, Kalé, Cikáni, Romaničelové a Beášové/Rudari. Patří sem také skupiny jako Aškalijové, Egypťané, východní skupiny (včetně Domů, Lomů, Romů a Abdalů) a kočovné populace včetně etnických Travellerů, Jenišů nebo ostatních skupin označovaných správním pojmem „Gens du voyage“, jakož i osoby, které se považují za Cikány, aniž by byly popřeny specifické charakteristické rysy těchto skupin.

² Pro účely těchto závěrů Rady se „segregovanými osadami“ rozumí slumy a bydlení v nevyhovujících podmínkách, jež je neoficiální a trvalé povahy, je pro ně charakteristická fyzická, funkční anebo sociální izolace a panují tam výrazně horší objektivní podmínky související s bydlením, chudobou a přístupem k právům a veřejným službám, než má zbytek obyvatelstva.

4. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva³, v němž se uvádí, že rasismus a xenofobie jsou přímým porušením zásad svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právního státu, zásad, na kterých je Evropská unie založena a které jsou společné členským státům.
5. Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2020/2184 o jakosti vody určené k lidské spotřebě, která stanoví, že všechny členské státy přijmou nezbytná opatření ke zlepšení nebo zachování přístupu k vodě určené k lidské spotřebě pro všechny, zejména pro zranitelné a marginalizované skupiny.
6. Doporučení o rovnosti, začlenění a účasti Romů (2021), v němž Rada naléhavě vyzvala členské státy, aby zintenzivnily úsilí o zlepšení sociální a ekonomické integrace Romů.
7. Evropský pilíř sociálních práv a „Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv“ předložený Komisí. Konkrétně zásadu č. 19 tohoto pilíře, která odkazuje na bydlení a pomoc pro osoby bez domova a stanoví, že osobám v nouzi musí být poskytnut přístup k sociálnímu bydlení nebo k pomoci v oblasti bydlení dobré kvality, že zranitelné osoby mají právo na vhodnou pomoc a ochranu před nuceným vystěhováním a že osobám bez domova musí být poskytnuto přiměřené přístřeší a služby, aby se podpořilo jejich sociální začlenění. Dále zásadu č. 20 tohoto pilíře, která odkazuje na přístup k základním službám a stanoví, že každý má právo na přístup ke kvalitním základním službám, včetně vody, hygienického zařízení, energií, dopravy, finančních služeb a digitálních komunikací, a že osobám v nouzi musí být k dispozici pomoc pro přístup k těmto službám.

³ Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55.

8. Usnesení Evropského parlamentu týkající se Romů⁴, mimo jiné zejména jeho usnesení o situaci Romů žijících v osadách v EU (2022).
9. Sdělení Komise nazvané „Unie rovnosti: Akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025“.
10. Sdělení Komise nazvané „Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů“ a zejména jeho hlavní cíl č. 7: „Zlepšit účinný rovný přístup k vhodnému, desegregovanému bydlení a základním službám“.
11. Sdělení Komise nazvané „Unie rovnosti: strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025“, která poukazuje na to, že ženy mohou čelit „diskriminaci, k níž dochází na základě několika osobních vlastností“. Diskriminaci na základě pohlaví, jakož i rasy nebo etnického původu, mohou čelit zejména romské ženy.
12. Lisabonské prohlášení o Evropské platformě pro boj proti bezdomovectví, které dne 21. června 2021 podepsali zástupci orgánů EU, členských států, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Evropského výboru regionů a občanské společnosti na podporu politik založených na integrovaném přístupu, který je zaměřen na člověka a na bydlení.
13. Právní rámec Rady Evropy pro ochranu menšin a judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, zejména pokud jde o zjevně diskriminační praktiky segregace Romů.
14. Agendu OSN pro udržitelný rozvoj 2030, a zejména cíle udržitelného rozvoje č. 1 („Konec chudoby“), č. 10 („Méně nerovností“) a č. 11 („Udržitelná města a obce“).

⁴ Úř. věst. C 199 E, 7.7.2012, s. 112; Úř. věst. C 468, 15.12.2016, s. 36; Úř. věst. C 449, 23.12.2020, s. 2 a Úř. věst. C 385, 22.9.2021, s. 104.

UZNÁVAJÍC, ŽE:

15. Chudoba a sociální vyloučení i další faktory, jako je nedostatek významných politických opatření nebo investic, omezená dostupnost a špatná kvalita sociálního bydlení, diskriminace na trhu s bydlením a segregace, způsobují, že rozdíly v přístupu k bydlení mezi skupinami ve zranitelném postavení včetně Romů a zbytkem obyvatelstva se v řadě členských států v posledních letech prakticky nezměnily.
16. Podle nedávného výzkumu Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA), který se zaměřil na deset evropských zemí, se 52 % romských domácností potýká s deprivací v oblasti bydlení, přičemž u ostatních obyvatel EU je to 17 %. 82 % Romů žije v přelidněných domácnostech a 22 % doma nemá tekoucí vodu ve srovnání s 1,5 % u obecné populace. 24 % zažilo při hledání bydlení protiromskou diskriminaci⁵. Z výzkumu agentury FRA provedeného v roce 2019 v dalších šesti členských státech⁶ se projeví, pokud jde o deprivaci v oblasti bydlení, mezi romskou a neromskou populací podobné rozdíly.
17. Údaje jsou shromažďovány v rámci jednotlivých členských států v souladu s vnitrostátními ústavními a legislativními požadavky, jakož i politickými a etickými hledisky za účelem analýzy veřejných politik řešících vícenásobné formy diskriminace a další otázky týkající se romského obyvatelstva, včetně vyloučení z přístupu k bydlení. Tyto údaje však nejsou vždy dostatečně jasně definovány a ne vždy plně odrážejí současnou situaci v jednotlivých členských státech.

⁵ FRA, *Roma in 10 European Countries* (Romové v desíti evropských zemích, 2022). (Zpráva se týká těchto členských států: Bulharska, Česka, Chorvatska, Maďarska, Itálie, Portugalska, Rumunska, Řecka, Slovenska a Španělska.)

⁶ [FRA, *Roma and Travellers in six countries* \(Romové a Travelleři v šesti zemích, 2020\).](#) (Zpráva se týká těchto členských států: Belgie, Francie, Irsko, Nizozemska a Švédsko a bývalého členského státu Spojeného království.)

18. Hodnoty EU lze prosadit pouze ve společnosti, která respektuje rozmanitost, pluralismus, nediskriminaci, toleranci, spravedlnost, solidaritu a genderovou rovnost, a že by členské státy měly tyto hodnoty zaručit pro všechny občany, včetně Romů.
19. Plné a aktivní zapojení a začlenění Romů do společnosti a opatření v zájmu boje proti diskriminaci významně zmírňují problémy spojené s jejich situací v oblasti bydlení, včetně problémů vyplývajících z předsudků ze strany ostatních obyvatel. Klíčovou prioritou je v tomto ohledu zajištění rovného a účinného přístupu k zaměstnání a ke všeobecným službám, jako je vzdělávání a odborná příprava, sociální ochrana a zdravotní péče.
20. Protiromské smýšlení je nezvykle rozšířenou formou rasismu, která má původ v tom, jak většinová společnost vnímá osoby, které jsou považovány za „cikány“, a jak s nimi jedná v procesu historického „distancování se“, který se zakládá na stereotypch a negativních postojích, jež někdy mohou být neúmyslné nebo nevědomé. Všechny členské státy Evropské unie uznaly, že protiromské smýšlení je překážkou začleňování, a tudíž je důležité jej řešit⁷.
21. Jedinec může být diskriminován na základě své rasy nebo etnického původu a současně na základě svého pohlaví, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, přičemž tyto vícenásobné formy diskriminace umocňují protiromské smýšlení.
22. Segregaci romských komunit někdy zhoršuje jev známý jako „gentrifikace“, která může způsobit, že se jednotlivci a rodiny s nízkými příjmy stěhují z oblastí, kde se výrazně zvyšuje cena nemovitostí.

⁷ Doporučení Rady o rovnosti, začlenění a účasti Romů (2021), bod 2.

BEROUC V ÚVAHU, ŽE:

23. Řada Romů naráží na potíže při přístupu k adekvátnímu bydlení z důvodů, jako jsou sociální a ekonomická zranitelnost nebo diskriminace v přístupu k bydlení, kvůli čemuž je mnoho příslušníků této komunity odkázáno na bydlení v nevyhovujících podmínkách v segregovaných osadách. Kvalita bydlení má přitom významný přímý dopad na životní podmínky, životní příležitosti, přístup ke vzdělání a všeobecnou rovnost příležitostí Romů, zejména jejich dětí. Rovný přístup k adekvátnímu bydlení je předpokladem pro uplatňování základních práv v plném rozsahu, jakož i pro důstojný život. Při provádění politik v oblasti bydlení pro Romy je zapotřebí dodržovat příslušný rámec pro lidská práva.
24. Kvůli překážkám, s nimiž se Romové často setkávají, když usilují o přístup k adekvátnímu bydlení, se posiluje začarovaný kruh mezigenerační chudoby a porušování lidských práv, což zkracuje jejich střední délku života a narušuje sociální soudržnost.
25. Navzdory stávajícím politickým, finančním a právním nástrojům a úsilí, které již bylo vynaloženo na řešení nerovnosti a deprivace Romů v oblasti bydlení, nerovnosti v přístupu Romů k bydlení v řadě členských států stále přetrvávají. Je proto důležité je napravit a zajistit, aby romské komunity měly k adekvátnímu bydlení přístup.
26. Finanční nástroje EU by spolu s vnitrostátními, regionálními a místními zdroji financování měly být vhodným způsobem využívány ke zlepšení podmínek bydlení a na podporu odstranění segregace v oblasti bydlení, jež pramení z diskriminace či chudoby a sociálního vyloučení v Evropské unii. K dosažení těchto cílů je důležité iniciovat a provádět programy zaměřené na řešení problematiky neadekvátního bydlení a dalších sociálních a ekonomických problémů, se kterými se Romové potýkají.
27. Dosažení účinných výsledků vyžaduje úzkou spolupráci různých zúčastněných stran, z nichž každá přispívá odbornými znalostmi v oblasti své působnosti, a to zejména na místní úrovni, pokud je to vhodné.

28. Je důležité zajistit konzultace s příslušníky romských komunit a pro-romskou občanskou společností a jejich zapojení do tvorby a provádění všech politik, jejichž specifickým účelem je boj proti segregaci a diskriminaci Romů v oblasti bydlení.
29. V procesu odstranění segregace Romů v oblasti bydlení má zásadní význam nadnárodní spolupráce a vzájemné učení, a to i pro zlepšení podmínek bydlení kočovných Romů v členských státech, kde tyto komunity existují, jakož i Romů, kteří se pohybují po EU a využívají sezónních nebo krátkodobých pracovních příležitostí.
30. Předkládané závěry navazují na předchozí práci a na politické závazky Evropské rady, Rady, Evropského parlamentu a Komise a na práci dalších příslušných zúčastněných stran, včetně dokumentů uvedených v příloze.

RADA EVROPSKÉ UNIE

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, aby v souladu se svými vnitrostátními pravomocemi a podmínkami:

31. Přijaly konkrétní opatření ke zlepšení situace Romů v oblasti bydlení a k odstranění segregace v oblasti bydlení tam, kde existují segregované romské osady, a to v souladu se svými vnitrostátními strategiemi týkajícími se Romů. K tomuto účelu jsou k dispozici různé finanční nástroje, včetně ESF+, EFRR a programů rozvoje venkova na vnitrostátní a regionální úrovni, jakož i nástrojů a iniciativ v rámci nástroje NextGenerationEU a programu InvestEU. Při využívání různých zdrojů financování je důležité zajistit účinnou doplňkovost.

32. Vyčlenily odpovídající finanční zdroje na vytvoření, údržbu nebo případně zlepšení infrastruktury ve znevýhodněných čtvrtích z hlediska základních služeb, jako je doprava, voda a hygiena, kanalizace, digitální sítě, a přístupu k veřejným a soukromým službám, jako je sběr odpadu, zdravotnická střediska, školy, osvětlení, elektřina, plyn a komunikační sítě, včetně telefonního a internetového připojení, a zároveň zvážily využívání inovativních, digitálních a ekologických technologií. Všechny intervence by měla doprovázet aktivní opatření k odstranění segregace.
33. Prováděly iniciativy v oblasti bydlení pro zranitelné romské komunity a další zranitelné komunity v případě, že se Romové setkávají s potížemi, pokud si přejí využívat výhod univerzální politiky bydlení, a aby do národních strategií pro začleňování Romů zahrnuly záruky a kritéria pro začlenění.
34. Příslušným zaměstnancům služeb v oblasti bydlení a dalších sektorech, jako jsou sociální služby a služby v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a zdraví a v místní správě poskytovaly informace a školení na téma rovného zacházení a boje proti protiromskému smýšlení a diskriminaci.
35. Zajistily, aby se rodiny žijící ve znevýhodněných osadách mohly zapojit do rozhodovacích procesů, a aby pokračovaly v této práci společně s evropskou romskou občanskou společností a zároveň zajistily, aby se Romové podíleli na rozhodování na všech správních a vládních úrovních, a to na základě rovného zacházení, přičemž by měla být věnována zvláštní pozornost významu zapojení mladých Romů a romských žen do tvorby politik.
36. Určily dostupné unijní, vnitrostátní, regionální a místní finanční zdroje na podporu odstranění segregace v oblasti bydlení, která postihuje Romy.

VYZÝVÁ KOMISI A ČLENSKÉ STÁTY, aby v úzké spolupráci a v souladu se svými příslušnými pravomocemi a vnitrostátními podmínkami:

37. Nadále používaly soubor ukazatelů strategického rámce EU pro Romy⁸ a usilovaly o plnění unijních cílů stanovených v tomto rámci, případně včetně kvantitativních nebo kvalitativních cílů obsažených v jejich jednotlivých vnitrostátních strategických rámcích pro Romy. Aby uvedené ukazatele přispěly k systematickému monitorování provádění vnitrostátních strategických rámců pro Romy a k odstranění segregace v oblasti bydlení, která postihuje Romy, mohly by být vedle dalších kritérií rozčleněny mimo jiné podle pohlaví, věku, stupně odkázanosti nebo zdravotního postižení a stanoveny společně s příslušnými aktéry včetně zástupců Romů.
38. Podporovaly romskou občanskou společnost a posilovaly její postavení, aby měla přístup k vnitrostátním, regionálním a místním finančním zdrojům EU za stejných podmínek jako ostatní zúčastněné strany, s cílem posílit její struktury zastoupení, jakož i její schopnost aktivně se zapojovat do rozhodovacích procesů, a to za podmínek rovného zacházení, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat významu zapojení mladých Romů a romských žen do tvorby politik.
39. Zajistily účinné monitorování výdajových programů a nástrojů, jejichž cílem je podpora desegregace romských komunit, a to v souladu s platnými pravidly.
40. Podporovaly účinné fungování sítí národních kontaktních míst pro Romy a zapojení těchto sítí do tvorby politik na všech úrovních, a to i co se týče bydlení.

⁸ Viz doporučení Rady o rovnosti, začlenění a účasti Romů (2021), bod 38 a sdělení Komise „Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů“ (2020), příloha 2.

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

41. Podporovala členské státy v jejich snaze řešit problém segregace a deprivace v oblasti bydlení tam, kde k nim dochází, v souladu s doporučením Rady o rovnosti, začlenění a účasti Romů (2021), a aby případně zohlednila „usnesení Evropského parlamentu o situaci Romů žijících v osadách v EU“, jakož i strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů na období 2020–2030, mimo jiné tím, že posoudí a náležitě podpoří provádění finančních prostředků EU investovaných do bydlení a infrastruktury.
42. Podporovala konkrétní opatření k zajištění účinného a skutečného přístupu Romů k nesegregovanému bydlení přijetím přístupu, který uznává, že jedinec může být diskriminován na základě své rasy nebo etnického původu a současně na základě svého pohlaví, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, přičemž se zvláštní pozornost věnuje mládeži a dětem, jakož i obětem jakékoli formy násilí páchaného na ženách a obchodování s lidmi.
43. Podporovala nadnárodní spolupráci a sdílení osvědčených postupů mezi členskými státy.

Referenční dokumenty

1. Evropská rada

Závěry Evropské rady (23. a 24. června 2011), EUCO 23/1/11 REV 1, s. 13

2. Právní předpisy EU

Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, 19.7.2000, s. 22)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ze dne 16. prosince 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě (Úř. věst. L 435, 23.12.2020, s. 1)

Rámcové rozhodnutí Rady č. 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva (Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55.)

3. Rada

Doporučení o rovnosti, začlenění a účasti Romů (Úř. věst. C 93, 19.3.2021, s. 1)

4. Komise

Sdělení nazvané „Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů“ (COM(2020) 620 final)

Příloha 2 sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Soubor ukazatelů

Sdělení nazvané „Unie rovnosti: strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025“ (dokument 6678/20)

5. Evropský parlament

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 5. října 2022 o situaci Romů žijících v osadách v EU (dokument 2022/2662(RSP))

6. Výbor regionů

Stanovisko Výboru regionů: Unie rovnosti: strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů (2021)

7. Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA)

Roma in 10 European Countries (Romové v 10 evropských zemích) (2022)

Roma and Travellers in six countries (Romové a Travelleři v šesti zemích, 2020)

8. Ostatní dokumenty

Lisabonské prohlášení o Evropské platformě pro boj proti bezdomovectví (21. června 2021)

VĚC ORŠUŠ A DALŠÍ proti CHORVATSKU, Evropský soud pro lidská práva (ESLP)

Závěrečná zpráva pana Alvara Gil-Roblese o situaci v oblasti lidských práv Romů, Sintů a kočovníků v Evropě (15. února 2006)

Článek 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech

Článek 1 Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace

Články 28 a 30 Úmluvy o právech dítěte

Deklarace o právech příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin

Články 1 a 3 Úmluvy týkající se boje proti diskriminaci v oblasti vzdělávání ze dne 14. prosince 1960

Prohlášení federace FEANTSA nazvané „*The Housing Situation for Roma in the EU Remains Difficult*“ (Situace v oblasti bydlení je pro Romy v EU i nadále složitá)

9. Rada Evropy

Recommendation No R (2000) 4 of the Committee of Ministers to member states on the education of Roma/Gypsy children in Europe (Doporučení Výboru ministrů členským státům č. R (2000) 4 o vzdělávání romských/cikánských dětí v Evropě) (přijaté dne 3. února 2000) a jeho dodatek

Recommendation CM/Rec (2009)4 of the Committee of Ministers to member states on the education of Roma and Travellers in Europe (Doporučení Výboru ministrů členským státům CM/Rec (2009) 4 o vzdělávání Romů a Travellerů v Evropě) (přijaté dne 17. června 2009)

Recommendation No 1203 (1993) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on Gypsies in Europe (Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1203 (1993) o Romech v Evropě)

Recommendation No 1557 (2002) of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe on the legal situation of the Roma in Europe (Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1557 (2002) o právním postavení Romů v Evropě)